

Näringsutskottets utlåtande 2023/24:NU20

Kommissionens vitbok om utgående investeringar

Sammanfattning

Utskottet har granskat kommissionens vitbok om utgående investeringar och föreslår att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Utskottet instämmer i att det kan finnas skäl att se över potentiella risker för teknik- och kunskapsläckage som kan uppstå till följd av utgående investeringar som kommissionen lyfter i vitboken. Ett övervakningssystem som kommissionen för fram skulle kunna vara ett av flera tillvägagångssätt att få information om känsliga teknikområdena. Samtidigt bör de åtgärder som eventuellt vidtas vara proportionerliga och sträva efter en balans mellan att säkerställa att känsliga teknologier eller kunskap inte faller i orätta händer och att upprätthålla en global marknad som är konkurrenskraftig för den framtida utvecklingen av den svenska och europeiska ekonomin. Utskottet anser att de idéer som förs fram i vitboken noggrant behöver granskas och utvärderas när det gäller risker och möjligheter, särskilt i relation till strategiskt skyddsvärd teknologi och kunskap, innan några nya åtgärder kan vidtas.

Utlåtandet innehåller en motivreservation (V, MP).

Granskade dokument

Kommissionens vitbok om utgående investeringar, COM(2024) 24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Kommissionens vitbok om utgående investeringar	5
Utskottets ställningstagande	9
Reservation	12
Kommissionens vitbok om utgående investeringar – motiveringen (V, MP)	12
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över granskade dokument	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kommissionens vitbok om utgående investeringar

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Reservation (V, MP) – motiveringen

Stockholm den 16 maj 2024

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Mats Green (M), Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Eric Palmqvist (SD), Louise Eklund (L), Johnny Svedin (SD), Aida Birinxihi (S), Lorena Delgado Varas (V), Lili André (KD), Linus Lakso (MP) och Anette Rangdag (SD).

Redogörelse för ärendet

Kommissionen presenterade den 24 januari 2024 en vitbok om utgående investeringar i samband med ett paket från kommissionen om att stärka EU:s ekonomiska säkerhet, COM(2024) 24.

Talmannen beslutade den 13 mars 2024 efter samråd med gruppledarna i enlighet med 9 kap. 20 § riksdagsordningen att hänvisa kommissionens vitbok till näringsutskottet för granskning och dokumentet hänvisades till utskottet den 14 mars 2024.

Utskotten ska enligt 10 kap. 3 § andra stycket riksdagsordningen lämna utlåtanden till kammaren över de EU-dokument som har hänvisats till dem. Efter beslutet i kammaren skickar Riksdagsförvaltningen utlåtandet för kännedom till kommissionen och till Regeringskansliet.

Den 27 februari 2024 överlämnade Regeringskansliet faktapromemoria 2023/24:FPM41 med anledning av kommissionens vitbok om utgående investeringar, och den 2 maj 2024 överlade utskottet med regeringen om regeringens ståndpunkt om vitboken (prot. 2023/24:29).

Utskottets överväganden

Kommissionens vitbok om utgående investeringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Jämför motivreservationen (V, MP).

Bakgrund

Den 20 juni 2023 informerade kommissionen om lanseringen av en europeisk strategi för att stärka den ekonomiska säkerheten (COM(2023) 20 final, faktapromemoria 2022/23:FPM115), vilket inkluderade ett förslag på att skapa en expertgrupp som är dedikerad till att analysera utgående investeringar. Denna grupp är avsedd att överväga EU:s strategiska tillvägagångssätt för att hantera ekonomisk säkerhet i ljuset av globala geopolitiska förändringar, samt att identifiera risker som dessa investeringar kan medföra.

Vitboken introduceras som en del av ett omfattande paket om ekonomisk säkerhet (COM(2024) 22 final), som inkluderar ett förslag till lag om översyn av utländska direktinvesteringar (COM(2024) 23), en vitbok om kontroll av export (COM(2024) 25), en rekommendation för säkerhetsåtgärder inom forskning utfärdad av rådet (COM(2024) 26), och en vitbok om forskning inom teknologi som kan ha dubbla användningsområden (COM(2024) 27).

Dessa åtgärder utgör en del av kommissionens och EU-medlemsstaternas gemensamma ansträngningar för att förbättra den ekonomiska säkerheten. Vitbokens innehåll och rekommendationer är direkt influerade av de överläggningar som har förts inom den specifika expertgruppen.

Kommissionens vitbok

Kommissionens vitbok om utgående investeringar beskriver och rekommenderar olika tillvägagångssätt och strategier för att hantera potentiella säkerhetsrisker som är förknippade med investeringar utanför EU, särskilt när det gäller känslig teknologi.

Vitboken framhåller EU:s ekonomiska framgång och säkerhet som beroende av öppna globala marknader, samtidigt som den pekar på potentiella säkerhetsrisker som kan uppstå från känslig teknik och investeringar som lämnar EU. Specifikt identifieras en växande oro för att utgående investeringar, särskilt när det gäller avancerad teknik, kan hamna i fel händer och därmed äventyra EU:s säkerhet.

Syftet med vitboken är att utforma en effektiv EU-strategi för att förstå och hantera riskerna med utgående investeringar. Målet är att säkerställa att EU

och dess medlemsstater kan skydda sin ekonomiska säkerhet utan att kompromissa med den inre marknadens öppenhet och konkurrenskraft.

Vitboken belyser de komplexa och känsliga dimensionerna av utgående investeringar och rekommenderar en gradvis strategi för att ta itu med dessa utmaningar, i nära samarbete med medlemsstaterna, genom en expertgrupp. De diskussioner som har ägt rum inom expertgruppen för utgående investeringar har belyst en brist på information som behövs för att effektivt identifiera och bedöma eventuella risker som är förknippade med utgående investeringar. Kommissionen uppmanar därför medlemsstaterna att samla in och dela relevant information för riskbedömning samt att systematiskt utvärdera utgående investeringar ur ett säkerhetsperspektiv. Kommissionen rekommenderar medlemsstaterna att under ett års tid övervaka utgående investeringar och samla in information retroaktivt från perioden 2019–2024.

För att hantera dessa identifierade risker rekommenderar kommissionen en utformad övervakningsprocess för medlemsstaterna. Vitboken fokuserar på övervakning och riskbedömning av utgående investeringar inom fyra teknikområden: avancerade halvledare, artificiell intelligens, kvantteknik, och bioteknik. Dessa områden har i vitboken identifierats som kritiska för EU:s ekonomiska säkerhet, och kommissionen rekommenderar att medlemsstaterna lägger fokus på dessa fyra valda teknikområden.

Det föreslagna övervakningssystemet omfattar ett brett spektrum av transaktioner och syftar till att samla in detaljerad information om dessa investeringar för att möjliggöra en effektiv riskbedömning. Dessutom rekommenderas en parallell översyn av exportlicenser för produkter med dubbla användningsområden som är kopplade till utgående investeringar, för att ytterligare minska riskerna för utflöde av känslig teknik och bidra till säkerhet.

En viktig del av vitbokens strategi handlar om att fastställa tillämpningsområdet för övervakningen. Tillämpningsområdet för övervakningen är, enligt rekommendationen i vitboken, inriktat på att täcka ett brett spektrum av transaktioner och verksamheter som är relaterade till utgående investeringar från EU till tredjeländer. Det gäller bl.a. förvärv av företag, sammanslagningar av bolag, överföring av tillgångar, uppstart av företag och samriskföretag. Vitboken specificerar att övervakningen bör inkludera alla typer av aktiva investeringar som har gjorts av fysiska eller juridiska personer som är bosatta eller etablerade inom EU, med syftet att bedriva ekonomisk verksamhet utanför unionen. Tillämpningsområdet sträcker sig även till att inkludera indirekta investeringar som görs genom enheter i tredjeländer som används som investeringsverktyg, genom befintliga dotterbolag, eller inom ramen för befintliga samriskföretag. Detta kan innebära gradvisa överföringar av tillgångar över tid, investeringar i tredjeländer som en följd av tidigare investeringar, samt investeringar som syftar till att kringgå befintliga säkerhetsrelaterade handels- och investeringskontroller.

Medlemsstaterna uppmanas även att överväga frivillig övervakning av andra kritiska aktiviteter som är relaterade till utgående investeringar, såsom forsknings- och utvecklingssamarbeten, och metoder för att attrahera högkvalificerad personal, vilket också kan leda till risker för utflöde av känslig teknik eller kunskap. Vidare förväntas medlemsstaterna använda befintliga instrument för att hantera de risker som identifieras och, där det behövs, utveckla nya verktyg och processer.

För att effektivisera genomförandet av det som förs fram i vitboken, rekommenderar kommissionen att varje medlemsstat anförtror en särskild myndighet ansvaret för denna övervakning, där befintliga verktyg och mekanismer ska användas för att upptäcka risker. Vitboken understryker även vikten av att involvera ett brett spektrum av berörda parter, inklusive näringslivet, den akademiska världen och det civila samhället, i övervakningsprocessen. En objektiv syn på tredjeländer rekommenderas som grund för övervakningen, men medlemsstaterna uppmanas att fokusera på specifika destinationer enligt riskbedömningar av vissa länder.

Vitboken betonar vikten av fortsatt arbete för att utveckla en effektiv och enhetlig EU-strategi. Kommissionen anger även behovet av att prioritera användningen av befintliga instrument innan nya initiativ eller politiska åtgärder övervägs.

Regeringens faktapromemoria

Regeringskansliet överlämnade med anledning av kommissionens vitbok om utgående investeringar faktapromemoria 2023/24:FPM41 till riksdagen. Av regeringens preliminära ståndpunkt som redovisas i promemorian framgår följande:

Regeringen anser att det är viktigt att förstå och analysera risker samt möjligheter med utgående investeringar, innan ställning kan tas till ett eventuellt behov av att vidta nya åtgärder. Det är särskilt viktigt att förstå och analysera risker och möjligheter med strategiskt skyddsvärd teknologi och kunskap. Det av kommissionen rekommenderade tillvägagångssättet med införandet av en övervakning av utgående investeringar skulle kunna vara ett av flera sätt att få information. Behovet och lämpligheten av övervakning av utgående investeringar måste analyseras och övervägas med försiktighet. En avvägning behövs huruvida en övervakning av utgående investeringar är proportionerlig och om kostnaderna och den administrativa bördan för medlemsstaterna och företagen kan motiveras i förhållande till syftet. Medlemsstaternas fördragsfästa ansvar för nationell säkerhet måste säkerställas i förhållande till den information som förutses delas med kommissionen.

Bakgrund och pågående arbete

Inledning

Utskottet beslutade den 14 mars 2024 att överlägga med regeringen om den svenska ståndpunkten om vitboken (prot. 2023/24:21). Utskottet överlade med

regeringen den 2 maj 2024, och då uttryckte utskottet stöd för regeringens ståndpunkt (prot. 2023/24:29).

Den 19 oktober 2023 överlade utskottet med regeringen om lanseringen av en europeisk strategi för att stärka den ekonomiska säkerheten (COM(2023) 20 final, 2022/23:FPM115), vilket inkluderade ett förslag på att skapa en expertgrupp som är dedikerad till att analysera utgående investeringar. Utskottet uttryckte då stöd för regeringens ståndpunkt (prot. 2023/24:6).

Kommerskollegiums utredning

I utredningen *Analys om granskning av utgående investeringar*, som har utarbetats av Kommerskollegium, granskas konsekvenserna av potentiella regelverk som rör utgående investeringar i Sverige. Utredningen inleds med en övergripande analys av hur liknande system för granskning har genomförts internationellt och vilken påverkan dessa system har haft på de berörda ländernas ekonomier och företagssektorer.

Utredningen framhåller att utgående investeringar är centrala för svenska företags förmåga att växa och konkurrera globalt, särskilt när det gäller att etablera sig på nya marknader och öka den operationella effektiviteten.

Fokus läggs sedan på de specifika risker och utmaningar som ett strikt granskningssystem för utgående investeringar kan medföra. Utredningen belyser bekymmer om att ett omfattande och rigitt system kan försvåra för svenska företags möjligheter att agera fritt på internationella arenor, vilket potentiellt kan leda till negativa ekonomiska konsekvenser för Sverige. Dessa risker inkluderar en ökad administrativ börda och potentiella förseningar i genomförandet av gränsöverskridande affärstransaktioner. Utredningen diskuterar även risken att sådana system kan missbrukas för protektionistiska ändamål, vilket skulle kunna underminera den svenska öppna marknads-ekonomi.

Kommerskollegium förespråkar en noggrann utformning av granskningssystemet, med tydliga kriterier och mål, för att minimera dess inverkan på företagens internationella verksamhet och den bredare ekonomiska dynamiken. Myndigheten pekar på att det som förs fram i vitboken om ett övervakningssystem kräver omfattande datainsamling som inkluderar sekretessbelagd information. För att förbättra utformningen rekommenderar Kommerskollegium att datainsamlingen preciseras och bör baseras på offentligt tillgängliga uppgifter. Myndigheten föreslår även en minimering av de administrativa kraven och den regelbörda som är förknippad med den föreslagna datainsamlingen. Det efterlyses ett framtida granskningssystem som är transparent och förutsägbart för att undvika att negativt påverka företagens konkurrenskraft och lönsamhet.

Slutligen framhåller Kommerskollegium vikten av en detaljerad konsekvensanalys från kommissionen som klarlägger den ökade regelbörda som datainsamlingen innebär, och ger en tydligare bild av de risker som förknippas med utgående investeringar i ljuset av den ekonomiska säkerhetsstrategin.

Utskottets ställningstagande

Som redogjorts för inledningsvis i detta utlåtande innehåller kommissionens vitbok en inriktning för det fortsatta arbetet med utgående investeringar och de risker som dessa investeringar kan innebära till följd av att teknik eller kunskap hamnar i fel händer. Då det i dagsläget råder en informationsbrist om vilka utgående investeringar som görs från EU till länder utanför unionen presenterar kommissionen en stegvis ansats. Vitboken framhåller EU:s ekonomiska framgång och säkerhet som beroende av öppna globala marknader. Samtidigt pekar den på potentiella säkerhetsrisker som kan uppstå från känslig teknik och investeringar som lämnar EU. Syftet med vitboken är att utforma en effektiv EU-strategi för att förstå och hantera riskerna med utgående investeringar. För att hantera dessa identifierade risker rekommenderar kommissionen en utformad övervakningsprocess för medlemsstaterna. Vitboken fokuserar på övervakning och riskbedömning av utgående investeringar inom fyra teknikområden: avancerade halvledare, artificiell intelligens, kvantteknik, och bioteknik. Dessa områden har i vitboken identifierats som kritiska för EU:s ekonomiska säkerhet, och kommissionen rekommenderar att medlemsstaterna lägger fokus på dessa fyra utvalda teknikområden.

Utskottet vill med anledning av vitboken inledningsvis framhålla sin uppfattning att handel och investeringar är grundläggande förutsättningar för ekonomisk tillväxt och välbefinnande såväl i Sverige som övriga EU. Genom att upprätthålla och främja en fri handel, samt genom att öppna investeringskanaler stärker Sverige och EU:s övriga medlemsländer konkurrenskraften, stimulerar innovation och underlättar tillgången till globala marknader. Dessa principer är avgörande för att säkra ekonomisk stabilitet och främja internationellt samarbete och ekonomisk integration. En dynamisk och en väl fungerande handelsmiljö bidrar inte bara till ekonomisk tillväxt i enskilda länder utan stöder också global ekonomisk sammanhållning och resiliens mot ekonomiska störningar. Därför är det angeläget att EU fortsätter att sträva efter en handels- och investeringspolitik som är fri från onödiga hinder och restriktioner, och som aktivt arbetar för att minska administrativa bördor och förenkla regler som gynnar alla involverade parter.

Samtidigt kan man inte blunda för de potentiella risker för teknik- och kunskapsläckage som kan uppstå till följd av utgående investeringar som kommissionen försöker adressera i vitboken. Som kommissionen påpekar i vitboken är EU inte först med att överväga politiska initiativ på detta område. Vissa länder kontrollerar redan utgående investeringar medan andra länder håller på att utveckla en ram för detta. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet en diskussion utifrån vitboken.

Utskottet noterar att företrädare för svenska företag, bl.a. Svenskt Näringsliv i positionspaperet *Building security through competitiveness*, har uttryckt farhågor om de utmaningar som svenska företag och branschorganisationer eventuellt kan möta när det gäller de åtgärder som kommissionen för fram i vitboken. Bland de identifierade riskerna framhävs

särskilt bekymren som rör det föreslagna systemet för granskning av dessa investeringar, vilket kan inverka negativt på svenska företags möjligheter att konkurrera på en global marknad. Det argumenteras bl.a. för att sådana åtgärder riskerar att skapa onödiga fördröjningar i kapitalflöden, vilket kan skada företagens expensionsplaner och även EU:s övergripande ekonomiska intressen samt bli ett potentiellt verktyg för protektionism. Därmed finns en risk att ett mer omfattande granskningssystem troligen skulle begränsa företagens förmåga att agera fritt internationellt, vilket kan ha skadliga effekter för svensk ekonomi och välfärd. Enligt utskottets uppfattning behöver ovan nämnda farhågor beaktas i det fortsatta arbetet.

Vidare har utskottet noterat den analys om granskning utgående investeringar som Kommerskollegium har gjort. Som redogjorts för i det föregående framhåller Kommerskollegium i sin rapport att utgående investeringar är centrala för svenska företags förmåga att växa och konkurrera globalt, särskilt när det gäller att etablera sig på nya marknader och öka den operationella effektiviteten. Vidare redogörs det för de specifika risker och utmaningar som ett strikt granskningssystem för utgående investeringar kan medföra. Utredningen belyser bekymmer om att ett omfattande och rigtigt system kan försvåra för svenska företags möjligheter att agera fritt på internationella arenor, vilket potentiellt kan leda till negativa ekonomiska konsekvenser för Sverige. Dessa risker inkluderar en ökad administrativ börda och potentiella förseningar i genomförandet av gränsöverskridande affärs- transaktioner. Utredningen diskuterar även risken att sådana system kan missbrukas för protektionistiska ändamål, vilket skulle kunna underminera den svenska öppna marknadsekonomin. Mot denna bakgrund förespråkar Kommerskollegium en noggrann utformning av granskningssystemet, med tydliga kriterier och mål, för att minimera dess inverkan på företagens internationella verksamhet och den bredare ekonomiska dynamiken. Utskottet har därtill noterat några av de rekommendationer som Kommerskollegium har gett uttryck för. Det handlar om behovet av att precisera och avgränsa kommissionens idé, att datainsamling i första hand bör baseras på offentligt tillgängliga uppgifter och att omfattningen av och detaljnivån på informationen som samlas in bör begränsas för att minimera administrativ börda för företag och myndigheter. Vidare har Kommerskollegium pekat på behovet av att det genomförs en konsekvensanalys som tar hänsyn till företagens ökade regelbörda tillsammans med en tydliggjord riskbild, att definitionen av avancerad teknologi bör avgränsas utifrån objektiva tekniska specifikationer som är anpassade efter riskbilden, och tar hänsyn till särskilda ägarfördelar för EU-företag utomlands och av att ta fram objektiva kriterier för att identifiera relevanta tredjeländer.

I ljuset av Kommerskollegiums observationer vill utskottet understryka vikten av att noga överväga införandet och utformningen av regelverk för utgående investeringar, för att säkerställa att dessa inte stjälper mer än de hjälper. Utskottet vill även betona vikten av en metodisk och försiktig inställning till införandet av nya övervakningsmekanismer. Det är, enligt

utskottets uppfattning, viktigt att säkerställa att eventuella åtgärder är proportionerliga mot de identifierade riskerna och att de administrativa kostnaderna och bördorna för medlemsstaterna och näringslivet är motiverade i förhållande till de förväntade säkerhetsfördelarna. Utskottet menar att det är avgörande att Sverige och EU överväger dessa aspekter för att försäkra att eventuella nya regelverk stöder en hållbar och konkurrenskraftig framtida utveckling av den svenska och europeiska ekonomin samtidigt som man säkerställer att känsliga teknologier eller kunskap inte faller i orätta händer. Utskottet står även bakom Kommerskollegiums ovan nämnda rekommendationer för det fortsatta arbetet.

Sammanfattningsvis anser utskottet att det är viktigt att förstå och analysera risker samt möjligheter med utgående investeringar, innan det går att ta ställning till ett eventuellt behov av att vidta nya åtgärder. Det är särskilt viktigt att förstå och analysera risker och möjligheter med strategiskt skyddsvärd teknologi och kunskap. Det tillvägagångssätt som kommissionen rekommenderar med införandet av en övervakning av utgående investeringar skulle kunna vara ett av flera sätt att få information. Behovet och lämpligheten av övervakning av utgående investeringar måste dock analyseras och övervägas med försiktighet. En avvägning behövs huruvida en övervakning av utgående investeringar är proportionerlig och om kostnaderna och den administrativa bördan för medlemsstaterna och företagen kan motiveras i förhållande till syftet. Medlemsstaternas fördragsfästa ansvar för nationell säkerhet måste enligt utskottets uppfattning säkerställas i förhållande till den information som förutses delas med kommissionen. Med anledning av det pågående arbete på EU-nivå inom området för att stärka ett effektivt och proportionerligt granskningssystem avser utskottet att noga följa utvecklingen framöver.

Därmed föreslår utskottet att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Reservation

Kommissionens vitbok om utgående investeringar – motiveringen (V, MP)

av Lorena Delgado Varas (V) och Linus Lakso (MP).

Ställningstagande

Som redogjorts för inledningsvis i detta utlåtande innehåller kommissionens vitbok en inriktning för det fortsatta arbetet med utgående investeringar och de risker som dessa investeringar kan innebära till följd av att teknik eller kunskap hamnar i fel händer. Eftersom det i dagsläget råder en informationsbrist om vilka utgående investeringar som görs från EU till länder utanför unionen presenterar kommissionen en stegvis ansats.

Vi vill med anledning av vitboken inledningsvis redogöra för vår syn på handel och investeringar. Enligt vår mening behöver de åtgärder som vidtas inom området handel och investeringar alltid utformas med hänsyn till miljön, klimatet och de mänskliga rättigheterna. För att handel och investeringar ska kunna ske på rättvisa villkor måste man låta fattiga länder få fördelar och större utrymme att utforma sin egen politik. Handel och investeringar ska också vara verktyg för att dela med sig av grön teknik och uppmuntra länder att stärka sin klimat- och miljöpolitik. I detta sammanhang vill vi även påpeka att oreglerad och okritiskt främjad internationell handel och investeringar kan leda till negativa konsekvenser för miljön och samhällen. Det inkluderar risker som överutnyttjande av naturresurser, förstörelse av biologisk mångfald och undergrävande av lokala samhällens rättigheter och levnadsvillkor.

Vi motsätter oss också en politik som prioriterar ekonomiska intressen framför att upprätthålla höga miljö- och arbetsstandarder. En hållbar handels- och investeringspolitik bör inte enbart fokusera på att minska administrativa bördor utan också på att stärka miljömässiga och sociala kriterier i internationella avtal. Samtidigt menar vi att det är viktigt att förhindra att handel och investeringar blir verktyg för exploatering snarare än medel för verklig global utveckling. Vi vill betona vikten av att integrera hållbarhetsprinciper i alla handels- och investeringsbeslut för att säkerställa att de inte enbart gynnar ekonomisk tillväxt utan också främjar en rättvis och hållbar utveckling globalt.

Mot denna bakgrund vill vi framföra vår uppfattning att det är av väsentlig betydelse att ett system med granskning av utgående investeringar inte försvårar en hållbar global klimatomställning. Det innebär att ett granskningsystem bör utformas så att det inte begränsar eller hämmar utbyte av grön teknik och smarta innovationer, inte minst när det gäller det globala syd.

Vi noterar de observationer och synpunkter som Kommerskollegium och Svenskt Näringsliv har gjort gällande det som förs fram i kommissionens

vitbok. Kommerskollegium har bl.a. pekat på de risker och utmaningar som ett strikt granskningssystem för utgående investeringar kan medföra. Utredningen belyser bekymmer om att ett omfattande och rigitt system kan försvåra för svenska företags möjligheter att agera fritt på internationella arenor, vilket potentiellt kan leda till negativa ekonomiska konsekvenser för Sverige. Dessa risker inkluderar en ökad administrativ börda och potentiella förseningar i genomförandet av gränsöverskridande affärstransaktioner. Utredningen diskuterar även risken att sådana system kan missbrukas för protektionistiska ändamål, vilket skulle kunna underminera den svenska öppna marknadsekonomi. Med anledning av de observationer och synpunkter som har framförts vill vi framföra vår uppfattning att omfattningen av och detaljnivån på informationen som samlas in bör begränsas för att minimera administrativ börda för såväl företag som myndigheter. Av detta skäl anser vi att datainsamling i första hand bör baseras på offentligt tillgängliga uppgifter. Vidare är det angeläget, såsom Kommerskollegium framfört, att det utformas objektiva kriterier för att identifiera relevanta tredjeländer för att länder i det globala syd inte ska drabbas i onödan.

Även om kommissionens vitbok riktar in sig mot utgående investeringar som företag gör vill vi i detta sammanhang framhålla nödvändigheten av att värna om den akademiska friheten. Det är angeläget att åtgärder inte oavsiktligt inskränker möjligheterna till fri forskning och internationellt vetenskapligt utbyte. Sverige har etablerat sig som en stark forskningsnation, inte bara genom högkvalitativa forskningsresultat, utan även genom sitt globala samarbete och utbyte av kunskap. Det internationella samarbetet, som är avgörande för vetenskapliga framsteg och innovation, måste fortsätta att stödjas och främjas. Man behöver därför vara vaksam så att de säkerhetsåtgärder som genomförs inte hindrar forskare från att fritt utbyta idéer och samarbeta över gränserna. Vi noterar att Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova har fått i uppdrag att granska frågor om internationellt forskningssamarbete. Det är viktigt att deras arbete inkluderar en noggrann utvärdering av hur säkerhetsåtgärder kan genomföras utan att störa den akademiska friheten. Balansen mellan säkerhet och frihet är avgörande, och det är viktigt att de åtgärder som övervägs inte endast skyddar känslig teknologi och kunskap utan också stöder och upprätthåller en miljö där akademisk frihet kan utvecklas.

Slutligen vill vi framhålla vår uppfattning om att den övergripande målsättningen för att säkra EU:s ekonomiska intressen och teknologiska suveränitet, och det övervakningssystem som förs fram, brister i dess omfattning genom att inte inkludera utgående fossila investeringar. Investeringar i fossila bränslen som görs i tredjeländer kan innebära betydande miljömässiga, sociala och politiska risker, vilket i sin tur kan påverka EU:s långsiktiga hållbarhets- och säkerhetsmål. Det är avgörande att dessa investeringar granskas med samma noggrannhet som investeringar inom avancerade halvledare, artificiell intelligens, kvantteknik och bioteknik. Vi menar därför att övervakningssystemet som presenteras i vitboken bör utvidgas för att även inkludera

systematisk granskning av utgående investeringar inom fossila bränslen. Detta skulle ge en mer heltäckande bild av EU:s externa ekonomiska aktiviteter och bidra till en mer hållbar och säker framtid.

Därmed föreslår vi att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över granskade dokument

Kommissionens vitbok om utgående investeringar (COM(2024) 24